տալու կրկնութիւնը 1895—96 թ. հանրային կոտորածներու։

Խարսեպի են այն խոստումները, որ Վանի և Բիթլիսի նորընտիր վալիները շռայլել են գեներալ Կ. Պոլսում եղած ժամանակ։ Վալիները չեն, որ պիտի զպան քիւրդ ու Թիւրք խուժանին, ֆանատիկ չէչէնին ու բէկերին, այլ վերին հրամանը։ Այդ հրամանը շատ անգամ եղել է երկդիմի, անգործադրելի կամ առօրեայ։ Եւ ահա ես վախենում եմ, որ մենք կրկին ստիպված լինենք կարդալու սովորական «խաղաղութիւնը կատարեալ է» դարձուածքը, բայց հրի ու սրի մատնված ժողովուրդն էլի նոյն յուսահատական վանդակի առաջ՝ գլուխը կորցրած՝ սկսի իր գաղթը։

Վերջերս Թիւրքահայաստանից պանդխտողները նոյն յուսահատական վիճակն են պատմում. կոտորածի ուրուական, ահ ու սարսափ՝ պատել է նրանց։ սէյիդներ, Միր Մէհէրը և նրանց նմանները շարունակում են իրանց գործը։ այս անգամ էլ ժողովրդի գաղթն սկսել է դէպի Ամերիկան ափերը, դէպի Ամերիկա։

Գ. Շէրենց

ՆԵՐԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՄԵՆ ՏՈՆԸ ՕՇԱԿԱՆՈՒՄ ԵՒ ԷՋՄԻԱԾՆՈՒՄ

(Մեք. հեռագիր)

Էջմիածին, 15 հոկտեմբերի

Հայ տպագրութեան 400 ամեակի և հայ տառերի գիւտի 1500-ամեակի տօնակատարութիւնը կրում էր հանդիսաւոր բնոյթ։

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ V-ը, միաբանները և պատգամաւորները շաբաթ օրը, հոկտեմբերի 13-ին, գնացին Օշական, ուր և գտնվում է ս. Մեսրոպի գերեզմանը։

Հանդիսաւոր պատարագից յետոյ 3000-ից աւելի ժողովրդի ներկայութեամբ բացօդեայ կատարվեց տօնահանդէսը։

Կաթողիկոս Գէորգ V բացված համարելով համազգային մեծ տօնի լօբելեանը՝ բացատրեց Մեսրոպի գիւտի ունեցած ազդեցութիւնը հայերի կուլտուրական զարգացման վրա։

Ճառեր խօսեցին Կանայեան, Ալ. Թալանեան, Թորոսեան։

Օշականցիների կողմից հանդիսականները հիւրասիրվեցին նախաճաշով։ Կենացներ առաջարկվեցին Հ. Առաքելեանի, Ե. Շահազիզի, Կարապետ եպիսկոպոսի, Մաքսուտեան վարդապետի, Ստ. Մալխասեանցի, Մանդակունի քահանայի և Այվազեան աբեպիսկոպոսի կողմից։

Կիրակի, հոկտեմբերի 14-ին, Էջմիածնում կատարվեց հանդիսաւոր հոգեհանգիստ գրի և տպագրութեան հանդուցեալ վաստակաւորների յիշատակին։ Իսկ այդ օրը երեկոյեան Գէորգեան ճեմարանում տեղի ունեցաւ գրական երեկոյթ Կաթողիկոսի ներկայութեամբ։ Երեկոյթից յետոյ տրվեց ընթրիք։

Ստացված են բազմաթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ զանազան քաղաքներից և հիմնարկութիւններից։

Դպրոցական ֆոնդի օգտին Էջմիածինը նուիրաբերել է 15,000 ռուբլի։

Սղաղաղեան

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ 1500-ԱՄԵԱԿ ԵՒ 400-ԱՄԵԱԿ ՄԵՆ ՕՐԵՐԻՆԻ

Վաղարշապատ, 12 հոկտեմբերի

Այսօր երեկոյեան Նորին Վեհափառութիւնը հանդիսաւոր թափորով իջաւ Մայր Տաճար։ Նախ ազդարարը և երրորդ կոչված զանգը հրաւիրեցին միաբանութիւնը եկեղեցի։ Միաբանութիւնը գլուխ ունենալով Սուրբիս աբբեպիսկոպոսին, շուրջառ առած՝ խաչով, խաչվառով ու կերոններով գնաց ընդառաջ Վեհին՝ եկեղեցի առաջնորդելու։ Ճեմարանի աշակերտները վեհարանի դարպասից մինչև զանգակատունը երկկարգ պատնէշ էին կանգնել։ Երբ Վեհը ամպոնին կրում էին չորս քահանաներ, իսկ խնկարկում էին երկու վարդապետներ. ամպհովանու առաջից տասնում էին կաթողիկոսական քղանը ճեմարանի երկու աշակերտներ։ «Հրաշափառ» շարականի և զանգակների հնչիւնի տակ Վեհափառը իջաւ տաճար և իջան սեղանի առաջ լուսաբարձ Ղևոնդ եպիսկոպոսի հետ սաղմոս։

Ժամերգութիւնից յետոյ շուրջառով Վեհին բոլոր միաբանութիւնը առաջնորդեց վեհարան։

Ինչպէս իմացանք, ամսի 16-ին, երեքշաբթի օրը, լինելու է եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն։ Ձեռնադրվելու է Թիւրքիայից եկած Բալուի առաջնորդ Եղնիկ ծ. վ. Կալպակեանը։ Ուսումնարանից՝ Մայր Աթոռի հիւրընկալ Սիսն վ. Տէր-Մանուէլեանը։

Այս երեք օր է ինչ Էջմիածին են եկել դպրոցական մշտական ծրագիր կազմելու համար՝ Յովսէփ Խունդց—Ներսիսեան դպ. հոգաբարձութեան կողմից, Իսահակ Յարութիւնեան—Ներսիսեան դպ. կողմից, Ստ. Մալխասեանց—Յովհաննեան դպ. կողմից, բժ. Սարամիշեանց—Շուշու Թեմ. դպ. կողմից, Արշ. Զիլինգարեան և Զուբեան—Երևանի Թեմ. դպ. կողմից, Երևանի Թեմ. դպ. հոգաբարձութեան կողմից- Գր. Տէր-Խաչատրեան, Ե. Շահազիզեան—Նորնախիջևանի Թեմ. դպ. կողմից։ Ժողովները լինում են օրը երկու անգամ, առաւօտեան և երեկոյեան, մասնաւոր նոր շինութեան մէջ։ Ինչպէս իմացանք, հազիւ վերջացնեն ամսիս 17-ին, այն էլ ոչ լրիւ։ Այդ տեսակ մի լուրջ խնդիր է հարկէ չէր կարելի մի քանի օրում վերջացնել, այլ պէտք է ամենաթիչը մէկ ամիս տեւէր։ Արդեօք լաւ չէր լինի, որ օգոստոսի 10—15-ից սկսէին և վերջացնէին սեպտեմբերի 10—15-ը, որ ոչ դպրոցները կը տուժէին և ոչ էլ շտապ և թերի կը կատարվէր։ լաւ է մի փոքր ուշ և լաւ ու հիմնովին վերջանար, քան թէ շուտ և կիսատ-պատառ։

Վաղը ամսիս 13-ին ս. Թարգմանիչների տօնի առիթով Նորին Վեհափառութիւնը հանդիսաւոր շքերթով կը լինի Օշականում ուղեկցութեամբ բոլոր միաբանութեան և պատգամաւորների։ Նախ կը կատարվի պատարագ ս. Մեսրոպի գերեզմանի վրա և ապա հայրապետական մաղթանք։

Պատարագից յետոյ կը լինեն պատգամաւորների բանախօսութիւններ, հեռագրերի և ուղերձների ընթերցումն ս. Մեսրոպի եկեղեցու բակում։ Հանդէսի մասնամասնութիւնը կը հաղորդեմ վաղը։

Վահան քահանայ Աղաղաղեան

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՔԱՀԱՆԱՑ ՆԱԶԱՐԵԱՆՑ

Հեռագիրը, թէկ ուշ, գուժեց մի յարգելի անձի՝ Էմմանուէլ քահ. Նազարեանի մահը, որ տեղի է ունեցել Մոսկվայում, հոկտեմբերի 12-ին։

Հանդուցեալը ծանօթ անձնաւորութիւն է Թիֆլիսի հայ հասարակութեան։ Նա միաբան էր Ս. Կարապետ եկեղեցում և շնորհիւ իր խելացի քարոզների շատ շուտով գրաւեց իր ունկնդիրների սէրն ու համակրանքը։

Սակայն այդ ժամանակվայ հայ քահանայական դասը հանդիսաւ չը մնաց, երբ տեսաւ, որ հոգեորականի զգեստ հագած մի մարդ փաստերով մերկացնում է հայ հոգեորականութիւնն պակասութիւնները։ Սկսվեց հալածանք Նազարեանցի դէմ, որ չընկնվեց և շարունակեց իր քարոզները հրատարակել «Պարզ քարոզներ» խորագրով զրքոյկներով, որի մէջ նկատվում են հեղինակի առողջ դատողութիւնները։

Հանդուցեալը բացի իր «Պարզ քարոզներ» գրքերից յայտնի է և իր մանկավարժական գրուածքների ժողովածուներով, որոնցից շատ գործածական է «Ընտիր հատուածներ»։

Տարիներ առաջ Մոսկվայի հայութիւնը պէտք ունեցաւ մի ինտելիգենտ քահանայի և բոլորի ուշադրութիւնը կենտրոնացաւ հանդուցեալի վրա։ Էմմանուէլ քահ. Նազարեանց հրաւիրվից Մոսկվա հովանու ներքոյ։ Այդտեղ էլ նա ձեռք բերեց լայն ժողովրդականութիւն։

Հանդուցեալը Մոսկվայից պարբերաբար աշխատակցում էր «Մշակին»։

Մի կրթված հոգեորական և լաւ մարդ ևս պակասեց հայ եկեղեցականներից։

Յաջորդ անգամ կը տպենք կենսագրական տեղեկութիւններ հանդուցեալի մասին։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱՅԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋԸ

Ինչպէս յայտնի է, հոկտ. 14-ին Թիֆլիսում նշանակված էին կրկնաքուէարկութիւններ Պետական Դումայի պատուիրակներ ընտրելու համար, ռուսական կուրիայից և ընդհանուր կուրիայից քաղաքի III ընտրողական բաժնում։

Երէկ, հոկտեմբերի 15-ին աւարտվեց ձայների հաշուելը. ռուսական կուրիայում ձայների ճնշող մեծամասնութեամբ յաղթանակ են տարել պրոգրեսիստները, որոնք ստացել են 1120, ազգայնականները՝ 424, հայրենասէրները՝ 287, կապարիչները՝ 69 և դիկիները (ձէզդները) 29 քուէ։

Ընդհանուր կուրիայում, քաղաքի III ընտրող. բաժնում, որը կատարվում էր Մ.Ն. Աթաբէգեանի նախագահութեամբ, պրոգրեսիստները, որոնք պայքարում էին սօցիալ-դեմոկրատական թեկնածուների դէմ, անցան 50 ձայների առաւելութեամբ Հակառակ նախկին 1179 ընտրողների, այս անգամ մասնակցեցին ընտրամենը 763 հոգի, որոնցից ապօրէն ճանաչվեցին 8 քուէ. մնացեալ 755-ից ձայների մեծամասնութիւն ստացան պրոգրէսիստների թեկնածուներ—Յովսէփ Խունդց՝ 402 ձայն, Գ. Մ. Թումանեան՝ 399 և բժ. Գ. Ն. Ստեփանեան՝ 396 ձ., հակառակորդ կողմի թեկնածուներից՝ Գարբ. Կաֆիեան՝ 350 ձայն, Հասան Զադէ՝ 350 ձայն և Ա. Ս. Վարդանեան՝ 345 ձայն։ Այդպիսով ընտրված են համարվում առաջին երեքը։

Ի միջի այլոց ընտրողական քուէների մէջ թէ ընդհանուր (III բաժնում) և թէ ռուսական կուրիայում տրվել են հետևեալ մի-մի ծիծաղաշարժ բովանդակութեամբ թերթիկները։ III-րդ բաժնում ընտրողներից մէկը գրում է հետեւեալը. առաջարկում եմ՝

1) Էքս-շահ Ալի-Մահմէդին—Արգաբիլի մօտ բանակատեղիում։

2) Թիւրքիայի էկս-սուլթան Արդիւլ-Համիդին, հացեն տեղեկանալ երիտասարդ Թիւրքերից։

3) Իմ չէֆ-խոնաբար Մեկիսոն Զօսէֆբէյանէին, որ շատ հիանալի պատրաստում է «Վերմիշէլ» ամեն տեսակ սուտասով։